CURS 22

INCONŞTIENTUL –C.G. JUNG

În ultima parte a operei sale Jung a avut o altă atitudine în ceea ce priveşte formarea arhetipurilor. Asupra acestei teme nu se poate da un răspuns:Constatăm existenţa arhetipurilor dar modul exact în care ele se formează nu este acelaşi cercetării ştiinţifice,ci mai curând,metafizicii.

Domeniile de manifestare ale arhetipurilor

Ca şi Inconştientul personal,Inconştientul colectiv se manifestă practic în aproape toate domeniile vieţii omului.
1) Primul domeniu: ***Psihopatologia de tip psihotic***
„Apariţia frecventă în schizofrenie a unor asociaţii şi formaţiuni arhaice mi-a dat ideea să mă gândesc la un inconştient care se referă la un strat mai profund al inconştientului……”.

2) Al doilea domeniu: ***Psihoterapia psihanalitică***
Jung practică aceste atitudini ca şi Freud însă,în psihanaliza jungiană în transfer se proiectează asupra psihoterapeutului nu numai conţinuturile inconştientului personal(în faza întâlnirii cu umbra) dar şi conţinuturile inconştientului colectiv. În astfel de situaţii,psihoterapeutul este perceput ca fiind: vrăjitor,mântuitor,divinitate,mânuitor demonic. Aceste proiecţii au legătură cu figurile mitologice ce ţin de inconştientul colectiv.
În visele pe care le are pacientul pe parcursul terapiei,terapeutul apare cu atribute supraumane,ca un uriaş,asemenea ca vântul,asemenea ca Dumnezeu,ca un tată uriaş şi străvechi→au legătură cu inconştientul colectiv pentru că nu este vorba despre imagini convenţionale despre Dumnezeu,ac. corespunde unei reprezentări arhaice despre un demon al naturii.
Astfel de vise arhetipale se pierd dacă terapeutul nu le utilizează sau nu le interpretează.

3) Al treilea domeniu**: *Religia*.**
Se impune comparaţia cu Freud. Asemănare: Şi la Jung,religia este o proiecţie a inconştientului ,ceea ce este proiectat nu mai este inconştientul personal,ci inconştientul colectiv→Atitudinea lui Jung faţă de viitorul religiei.
Freud: priveşte viitorul religiei ca o dispariţie
Jung: Tocmai datorită faptului că religia se alimentează din inconştientul colectiv,religia nu dispare,ea va exista tot atâta timp cât vor exista structuri arhetipale.
Menirea religiei: De a face legătura dintre inconştient şi inconştientul colectiv.
Jung: Cel mai reproductiv arhetip religios este **ARHETIPUL SINELUI**(arhetipuri=totalităţi psihice integrate armonic,se exprimă printr-o mare diversitate simbolică:Hristos,Budha,mandale=desene circulare).Triada≈trinitatea are legătură cu arhetipul sinelui în sensul că ea simbolizează o etapă în procesul de individuaţie.
„Încercare a interpretării dogmei trinităţii” - lucrare în care este studiat arhetipul sinelui.

4) Al patrulea domeniu*: **Alchimia.***
Studiile pe care le-a dedicat Jung alchimiei sunt unice şi reprezintă o reabilitare a alchimiei. Alchimia=simboluri sau manifestări ale procesului de individuaţie. Semnificaţia primordială: Trăirea inconştientului colectiv sub forma proiecţiei,caracterul impersonal al materiei favoriza conţinuturile impersonale ale inconştientului.
Un caz:Omul încearcă să se cunoască prin obiectivările sale în interior.
Jung stabileşte o legătură între religie şi alchimie,în sensul că cele două se completează reciproc,simbolul arhetipal pentru sine fiind Mercurius(=metal; fluid;rece şi cald;masculin şi feminin;mântuiror şi escroc etc.).

5) Al cincilea domeniu: ***Ştiinţele naturii***
Jung demonstrează că ideea conform căreia ştiinţa este un produs exclusiv al raţiunii este eronată. După Jung,şi demonstraţiile ştiinţifice se inspiră din inconştientul colcetiv.
Ex: Legea conservării energiei(din fizică)îşi datorează existenţa intervenţiei unui arhetip.
Argumente:

a. Cel care a formulat această lege-Robert Mayer-nu este fizician,ci medic.
b. Această idee este străveche şi o găsim în întreaga istorie a spiritului religios.
Religiile arhaice schiţează o energetică rudimentară,vorbesc despre o forţă magică în jurul căreia se învârtesc mai multe lucruri.
Jung: Libidoul nu este energia specifică instinctului sexual(cum o vedea Freud) ci este energia generală a organismului.
W.Pauli - Influenţa teoriilor arhetipale asupra teoriilor ştiinţifice ale lui Kepler:Teoria eliocentrică se alimentează din anumite simboluri arhetipale pe care Jung le studiase din religie.

Principii şi metode de cunoaştere a inconştientului colectiv

Există asemănări şi deosebiri în raport cu Freud de principiu şi de metodă.

1) Principiul utilizării sau valorificării domeniilor marginale din punctul de vedere al ştiinţelor oficiale din epocă.

Freud reabilitase nevroza şi visul,Jung va reabilita psihoza,fenomenele oculte,astrologia şi alchimia.
Deşi Jung a fost numit gânditor mistic,totuşi el s-a raportat la acele fenomene din perspectiva unui spirit ştiinţific. Jung a introdus în limbajul psihanalitic ştiinţific termenul de „complex”.
↳Revitalizare a lumii simbolice. În epoca modernă,lumea simbolurilor se vede devalorizată,pe primul plan ajungându-se lumea concretă a gândirii ştiinţifice. Această situaţie este periculoasă pentru că cele două registre nu se concurează ci se completează.
Toate produsele simbolice sunt vehicule care aduc în inconştient forme modificate,mesajul inconştientului colectiv.

2) Identitatea de natură între sănătatea şi boala psihică→s-a extins şi la nivelul psihoticilor.

Teoria psihogenetică a psihozelor –Jung.
↳Punctul de vedere al lui Bleuler- psihozele sunt declanşate de o toxină .O zonă metodologică proprie lui Jung este zona experimentală. El este creatorul experimentului asociaţiilor verbale-vroiau să vadă asemănări şi deosebiri între psihotici şi oamenii normali cu privire la modul de a asocia.→o nouă terapie,crescându-i eficienţa şi reducându-i durata.

3) Metoda imaginaţiei active

Este utilizată atunci când pacientul nu produce asociaţii,nu relatează vise. Imaginaţia activă=metoda care recomandă focalizarea asupra unei stări chiar dacă aceasta este negativă şi strângerea întregului material asociativ legat de acea stare.

4) Metoda amplificării

Terapeutul stabileşte dacă un conţinut psihic are un caracter arhetipal sau nu. Acest scop este atins prin trasarea pe paralele culturale la un anumit fenomen psihic
Simboluri religioase=simboluri arhetipale

PSIHANALIZA
19.05.2004
curs 23

ARHETIPURILE

Arhetipurile se pot clasifica în mai multe tipuri (trei categorii):

a) **arhetipuri tipice:** acele arhetipuri care corespund definiţiei pe care o dă Jung la începutul perioadei de studiu a arhetipurilor (pattern-urile);

Ex.: anima, animus, arhetipul renaşterii, comunismul ca arhetip, arhetipuri etnice sau regionale (vothan la germani).

b) **arhetipurile atipice:** au anumite trăsături ale arhetipurilor din prima categorie dar le lipseşte elementul esenţial (baza biologică). Aceste arhetipuri sunt mai aproape de ceea ce filosoful existentei Martin ….. numea arhetipuri existenţiale.

Ex.: umbra, persona (arhetip social, provine din latinescul „masca”).

c) **arhetipurile neîncadrabile:** arhetipul spiritului, arhetipul Sinelui.

Cel mai elaborat **arhetip tipic** este **anima.**

1. Este un arhetip regional, caracterizează masculinitatea -> arhetip al bărbaţilor.

Definiţie: *Un arhetip natural, apriori de dispoziţii, reacţii, impulsuri, un element vital în spatele conştiinţei. (definiţia este dată de Jung şi caracterizează arhetipurile în general).*

„Este o imagine colectiva moştenită a femeii în conştientul bărbatului, cu ajutorul căreia percep esenţa femeii”.
Al doilea strat al animei este feminitatea refulată a bărbatului.
Aceasta dimensiune a animei seamănă foarte mult cu protestul viril de care vorbea Adler.
Al treilea strat : ar conţine experienţele cotidiene ale bărbatului cu femeia (nu are nici un fel de biologie).
Ca orice arhetip, anima se manifestă simbolic în plan cultural. Simboluri ale animei ar fi: sirenele, zânele, ielele, Afrodita, Elena din Troia, Maria sau Beatrice.
Pandantul animei este ***animus*** –caracteristic psihicului feminin. => în carte restul!!
Jung acordă prea puţin interes arhetipului animus. De văzut „ enfance” în manual!!

Umbra:

1. Nu este un termen ştiinţific ci mai mult o metafora.

Definiţie: *Prin umbră înţeleg partea negativă a personalităţii, adică suma însuşirilor ascunse, dezavantajoase, a funcţiilor insuficient dezvoltate şi a conţinuturilor inconştientului personal*. Frapează însă includerea inconştientului personal în inconştientul colectiv.
Umbra ar putea fi mai curând inclusă între existenţiale descrise de filosofii existenţei, de tipul: omul este o fiinţă muritoare, necesitatea de a munci şi de faptul de a fi în lume.
Umbra are manifestări simbolice, iar în plan cultural principala manifestare este diavolul. O alta întruchipare culturală este bufonul. (Păcală la romani).
Dintre ***arhetipurile neîncadrabile:***
Arhetipul Sinelui = arhetipul totalităţii sinice integrate armonic, Jung s-a ocupat foarte mult de acesta în perioada maturităţii.
Jung consideră că în mod natural tindem către realizarea Sinelui.
„individuaţie” = procedeu de realizare a Sinelui.